

Болоњски процес – проблеми и перспективе

Сигурна сам да сте сви чули ону чувену Шекспирову речницу „Има нешто труло у држави Данској“, а још више сам сигурна да сте свиитекако свјесни чињенице да се високо образовање у Републици Српској налази у истом таквом стању, а можда чак и горем. Имплементација Болоњског процеса започета је само да би се удовољило европским стандардима образовања, јер је уграђена у стари систем, без икакве намјере да се високо школство унаприједи. Сви нивои власти у Босни и Херцеговини су донијели закон о примјени Болоњске декларације и ту се завршило свако њихово настојање да се тај закон примијени по угледу на земље Европске уније, код којих је тај процес спроведен на начин који задовољава све релевантне критеријуме.

Болоњски процес, замишљен да реформише студијске програме и наставни садржај, мобилише наставни кадар и студенте, побољша атрактивност наших факултета, повећа запосленост, **као и да подигне степен учешћа студената у одлукама и иницијативама на свим нивоима остао је само мртво слово на папиру. Немар и алкавост највиших нивоа власти довели су нас у безнадежну ситуацију у којој су професори постали нешто попут грчких богова, асистенти полубожанства, а ми, студенти, потлачени. Због тога не постоји било каква основа да се кривица за опште расуло приписује студентима, јер су исти били приморани да се адаптирају на нове услове, као и да се уклопе у нови систем.**

Примјена крње Болоње резултовала је давањем апсолутне аутономије наставном особљу, па имамо случај да је сви спроводе понаособ, онако како они сматрају да је најбоље, али не за студенте, већ за њих. Пракса да један те исти професор предаје више од три предмета, постала је уобичајена. Колике су сразмјере њихове слободе говори чињеница да се неки од њих уопште не појављују на предавањима, јер признаћете, тешко је стићи на безброј других радних мјеста која заузима ова господа, па неријетко професора видите само онда када је приморан да дође због давања потписа. Али не брините, зато су ту асистенти, да их оправдају и понесу терет старијих колега.

Неодговарајући наставни кадар постаје све чешћа појава. Продукција сумњивих доктората нешто је са чиме се свакодневно сусрећемо, па онда не треба да чуди чињеница да имамо чак и полуписмене докторе наука. Када студент увиди да његов цијењени професор ријечцу „не“ спаја са глаголима, а одваја је од придјева, може само да се запита у каквој то, забога, држави живи. **С друге стране, омаловажавање студената је свеprisутно. Понашају се као да смо ми ту због њих, а не они због нас.** Само је неколицина наставника заинтересована да пренесе своје знање и то скоро увијек из редова млађег кадра. Стара гарда професора, нити је промијенила свој начин рада, нити намјерава то учинити. **Преношење знања замијенили су убијањем критичке мисли код студената, што никад и ни под којим условима није смјело да се догоди.** Све се свело на борбу за звање, а не за знање.

А ми, студенти, смо се изгубили у новонасталом систему. Масовност образовања које не прати никакав квалитет довела је до продукције кадрова који су непотребни тржишту рада и до феномена „одлива мозгова“. Са одласком младих, државна каса се празни, јер се доприноси и порези не могу сами уплаћивати, а ни пензије исплаћивати. Све то само води колапсу система и неупитном банкроту земље.

Док Европљани уче из најновијих уџбеника и док су њихови професори ти који су, захваљујући свом истраживачком раду, аутори сопствених књига, ми у Републици Српској знање стичемо из преобимне литературе, понекад скупо плаћене, која представља ништа друго него плагијате радова свјетских научника и професора. И онда се питате зашто нам се универзитети ниско рангирају на Шангајској или Томпсоновој листи најбољих или се тамо чак и не нађу.

Пракса је за нас постала мисаона именица, а нико се није сјетио да се после свршених студија неће сви **бавити науком, већ да неко мора радити и у привреди. Није законски прописана, па се скоро и не практикује, а сви знате да теоретско знање брзо девалвира**, као и да један грам праксе вриједи више него тона теорије. Баналан примјер за то јесте да дипломирани економиста у нашој земљи од практичног искуства има само попуњавање уплатница за пријаву испита. Тужно је то, признаћете.

У оваквим околностима и наука је почела да губи на значају. Нестала је магистратура која је некада била кључни степен ка научном раднику, који ће након доктората бити спреман да да свој допринос развоју науке. Умјесто тога смо добили мастер студије, које данас уписује ко год стигне, само да би продужио статус студента и одгодио неизвијесну будућност. Ко још брине о доприносу науци?

Уважавање студентског мишљења, сугестија и критика? Па шта вам пада на памет. Пруже нам могућност попуњавања анонимних анкета и оцјењивања свих запослених, па нам се после свете на испитима и погађају ко је шта написао. А да се случајно деси да неко од надређених реагује на проблеме које износимо, а који се тичу квалитета наставе и професора, ријетка је појава.

Ако би неко дао могућност студентима да оцијене Болоњску рефеорму, као што професори њих оцјењују, иста не би добила ни пролазну оцјену шест. А ни многи академици, професори и асистенти.

Деморалише и обесхрабрује тренутна ситуација у нашем високом школству. Но, увијек има оних којима и трачак наде даје стимуланс да се боре за своје идеале и да покушају да нешто промијене у свом друштву. Проблеми јесу нарасли и из дана у дан их има све више и више, али да бисмо нешто направили, морамо се окренути будућности без превише оствртања на прошлост. Све ово што се догодило и што се догађа, може бити санирано и препуштено заборау, али је најприје потребно да неко изнесе своје идеје за напредак и просперитет и што је још важније, да „они са врха“ обратe пажњу на исте и реагују по хитном поступку.

Академска заједница је та која подржава и одржава тренутни систем образовања. Да би се нешто промијенило, **иницијатива мора да дође из највишег академског реда**. Дакле, можемо ми изнијети безброј одличних идеја, но ако академској заједници одговара овакво стање и прогресивно урушавање високог школства, бољитак се неће осјетити ни за десетине свјетлосних година. Прво се некако мора утицати на њих, гласом разума, да бисмо трасирали пут за даљи напредак.

Потребно је имплементирати потпуно нови закон о високом образовању који ће поправити сву нанијету штету у посљедњих 12 година од увођења Болоње. Академске раднике који нови закон буду спроводили и поштовали, награђивати, а оне који се буду томе опирали, строго санкционисати. Све то ставити у надлежност Министарства за просвјету и културу Републике Српске.

Обезбиједити компетентан наставни кадар и не дозволити да било ко од професора има лажни докторат, па да се студенти згражавају када виде да су им ментори полуписмени интелектуалци.

У образовање се мора улагати! У свијету се издваја преко четири процента националног дохотка, а код нас тај проценат не износи нити један посто. Нема улагања, нема ни резултата. Рачуница је проста.

Фокус се мора преусмјерити са квантитета на квалитет. И на пољу градива и на пољу уписних квота на факултетима. Мора се стати на крај учењу непотребних чињеница из литературе од 500+ или 1000+ страница, које ће након положеног испита бити увелико заборављене. **Прекинути са уписивањем бруцоша на студијске програме које не захтијева тржиште**. Није поента да факултет има што више студената. Поента је у томе да факултет има што више студената који без икакве сумње посједују одговарајуће знање за профил за који се школују. Поента је у томе да се изграде стручњаци, а не само да се добије диплома непоткрепљена знањем. Знање је то које се цијени, а не папир.

Библиотеке се морају опремити најновијим научним издањима, попут оних у Европи које располажу са 600-цифреним фондом наслова. Студентима се морају обезбиједити савремене лабораторије за научна истраживања, како би могли, заједно са младим истраживачима, да раде на разним пројектима и свакодневној модернизацији наставног процеса.

Ex-chatedra предавања, гдје професор сам прича и по неколико часова, са ријетком или чак без икакве интеракције са студентима, препустити забораву. Умјесто тога, инволвирати студенте у сам ток предавања, подијелити их у групе и дати им да сами рјешавају проблеме. Тиме, не само да ће развијати свој потенцијал и критички просуђивати, већ ће развијати и своје комуникацијске вјештине. Професор ће бити ту да надгледа њихов рад и да им одговори на сваку недоумицу. Сигурно је да ће на такав начин више научити, него да пасивно слушају, посматрају предавача и ту и тамо одговоре на понеко питање које им буде постављено.

Обавезно се мора дати предност практичном раду над теоретским знањем. Законом се пракса треба и мора прописати као обавезна. Само тада и у том случају, факултети ће морати да је проводе. Чињеница је да би сви од тога имали одређене користи. Студенти би били у стању да потврде оно што су научили из књига, као и да науче нешто ново на практичном плану. Након факултета би били оспособљени да обављају посао за који су се школовали, па не би били приморани да уписују мастер студије које их апсолутно не интересују, већ би много лакше долазили до запослења. Послодавци би били задовољни профитом који им доносе, а факултети тиме што су изњедрили квалитетан кадар.

Мобилност студената и професора би требала постати један од примарних циљева реформисаног образовног система. Трансфер знања и стицање искустава кроз студентске размјене на међународном нивоу итекако може бити од огромне помоћи, како за домаће тако и за стране студенте, али и саме универзитете, јер би на тај начин долазило до њихове промоције, а то би им повећало атрактивност. Долазак страних предавача и стручно усавршавање наших наставника у иностранству би свакако представљали одскачну даску за домаће високо школство.

Студирање се више не смије сводити само на полагање колоквијума и испита и оцјењивање и студената и наставника, јер онда засигурно имамо случај да се учи за оцјену, а не да би се стекло знање, а то је јако погрешно. То уништава сваки смислени образовни процес, зато што се године студирања онда посвећују бољем рангирању, умјесто обогашивању знањем. Умјесто тога, треба награђивати знање, а не нумеричке оцјене као резултате тестова.

Неко је давно рекао, ако желиш да освојиш неку земљу пошаљи војску, а ако хоћеш заувјек да је уништиш, уништи јој образовање. Да се овај сценарио не би обистинио у нашем случају, а сасвим је извјесно да хоће ако наставимо у овом смјеру, морамо урадити све што је у нашој моћи да друштво знања извојева побједу над друштвом диплома које је толико еволуирало да је наш регион постао надалеко познат по њему. Реформа Болоње је могућа и пријеко потребна, а да би се остварила, морају се ангажовати највиши нивои власти у Републици Српској и што је још битније, у реформисање обавезно треба инволвирати студенте и то оне најбоље, јер је њихов допринос од непроцјењиве важности. Ако би све наведено било и остварено, академска будућност би нам без сумње била много свјетлија и просперитетнија, него што би икада могла бити са постојећим системом високог образовања.

Име и презиме: Драгана Павловић

Адреса: Средња Чађавица 20, Бијељина

Бр. мобилног телефона 065/730-935

Датум рођења: 18. јун 1993.

Универзитет у Источном Сарајеву, Факултет пословне економије Бијељина

Година студија: Трећа